

XXV

REZYDENCJA ŚW. JÓZEFA W ZAWOI

1. ZAŁOŻENIE FUNDACJI

Zawoja — największa wieś w powiecie suskim — rozłożona jest malowniczo w dolinie Skawicy, otoczona pasmem babiogórskim i jałowieczkim. Poniżej Magurki i Przysłopia, na zboczu góry wnosi się skromny klasztor karmelitów bosych. Plan założenia klasztoru w tym miejscu sięga lat przedwojennych. Pod fundację ofiarowała swój majątek Maria Bielas (zamieszkała na przysłopiu w Zawoi nr 665). Faktycznej darowizny na rzecz o. Bernarda Smyraka i całego Zakonu Karmelitów Bosych dokonała swym testamentem w 1942 r. Dekretem z dnia 17 marca 1942 r. L cz A 340/42 Sąd Gromadzki w Makowie Podh. przyznał Zakonowi Karmelitów Bosych spadek po Marii Bielas, oraz zezwolił na przeprowadzenie wpisów hipotecznych. Zanim to nastąpiło, o. Bernard Smyrak w dniu 15 stycznia 1948 r. kupił od Jana Oleksego parcelę „Za Kamieniem” za 15.000 zł oraz, dla scalenia zapisanych przez Marię Bielas parcel, przeprowadził wymianę z Julianem Oleksą w dniu 5 września 1948 r. Po tej wymianie Sąd Powiatowy w Wadowicach (oddział ksiąg wieczystych) w dniu 17 kwietnia 1959 r. Ns. Kw. 468/59, wpisał w księgi wieczyste — w miejsce Marii Bielas — Zakon Karmelitów Bosych, jako właściciela.

Na ofiarowanym gruncie Za Kamieniem, już w 1938 r. o. Józef Prus przygotował materiał do budowy klasztoru. Znaczną część tego materiału zabrali w czasie okupacji Niemcy. Z pozostałej części o. Bernard Smyrak w 1941 r. zaczął budować dom, który w stanie surowym pozostał aż do 1945 r. Po wojnie o. Bernard znów przybył do Zawoi dla zrealizowania swoich zamiarów. Na własną rękę, z wielkim trudem i nakładem pracy ukończył budowę domu. W 1946 r. otwarł prywatną kapliczkę dla kolonii sióstr karmelitanek Dzieciątka Jezus z Sosnowca. Po wyprowadzeniu się sióstr, dom miał służyć za rezydencję wypoczynkową dla studentów i profesorów Prywatnego Gimnazjum OO. Karmelitów Bosych w Wadowicach. W tym celu o. Walerian Ryszka, dyrektor gimnazjum,

w dniu 4 maja 1948 r. zwrócił się do Kurii Metropolitarnej w Krakowie o pozwolenie na celebrowanie mszy św. i udzielenie kaplicy praw publicznych z przywilejem odprawiania nabożeństw przyjętych w Zakonie. Powyższą prośbę podpisał również ks. Franciszek Sitko, proboszcz w Zawoi, dnia 30 maja 1948 r. Kuria przychyliła się do prośby pismem L. 4310/48.

W 1949 r., po prawej stronie budynku o. Bernard wybudował kaplicę pod wezw. św. Józefa. Ludność miejscowa dała materiał i robociznę. Kaplicę wykonano z drzewa. Miała ona wymiary 12×6 m. (Mała zakrystia za wielkim ołtarzem — 2×6 m, wys. 3 m). Wojciech Bartoszek, tercjarz z Szopienic, przekazał na przechowanie i użytek kaplicy: monstrancję, 3 ornaty, obraz Matki Bożej Ostrobramskiej, ołtarz św. Teresy od Dzieciątka Jezus, kielich, sztandary, figurę anioła z miedzi i statuetkę Matki Bożej z Lourdes oraz fisharmonię. Za tę ostatnią o. Remigiusz Czech w 1956 r. zapłacił Bartoszkowi 4.000 zł. Wybudowaną kaplicę poświęcił ks. Franciszek Sitko, administrator parafii w Zawoi, w uroczystość odpustową św. Józefa, dnia 19 marca 1950 r.

W 1951 r. zdeponowano w domu wypoczynkowym spiżowy dzwon o wadze 600 kg. Dzwon był własnością ss. karmelitanek bosych w Kaliszu (ofiarował im go ks. Stefan Martuzalski). O. Józef Prus, prowincjał, w 1956 r. wykupił od karmelitanek ten dzwon dla klasztoru w Zawoi.

Według inwentarza z 30 maja 1950 r., dom obok kaplicy obejmował 5 pokoi, 3 werandy, sień, kuchnię w suterrenach, salę teatralną pod kaplicą, magazyny, a także stodołę, stajnię dla konia i krowy oraz drewnutnię. Gospodarzem domu do 1954 r. był o. Bernard od Matki Bożej (Smyrak).

Wykorzystując piękne otoczenie klasztoru, o. Bernard zorganizował w 1951 r. budowę drogi krzyżowej w pobliżu kaplicy. W krótkim czasie mieszkańcy poszczególnych osiedli Zawoi na swój koszt postawili kapliczki w liczbie 14 stacji krzyżowych, w tym 10 murowanych z kamienia. Kapliczki, budowane bez planów, nie przedstawiają większej wartości artystycznej.

2. EREKCJA DOMU ZAKONNEGO

Kapituła Prowincjalna w Krakowie w 1954 r. wyraziła życzenie przyjęcia fundacji w Zawoi. Dla zorganizowania w niej życia zakonnego, o. prowincjał Józef Prus wyznaczył na przełożonego o. Remigiusza Czecha, definitora prowincjalnego. Do pomocy na konwentualnych przybyli o. Rajmund Sapała i br. Spiridion Niemiec.

Najważniejszą sprawą do załatwienia na samym wstępie było uzyskanie od władz kościelnych pozwoleń, przewidzianych w prawie kanonicznym do założenia nowego domu zakonnego. Prowincjał o. Józef Prus

uzyskał je najpierw od ks. bpa Franciszka Jopa, wikariusza kapitulnego krakowskiego (18 listopada 1954 r. nr 7182/54), a następnie — z upoważnienia Stolicy Ap. — od ks. bpa Michała Klepacza, przewodniczącego Episkopatu Polski, otrzymał dekret fundacyjny z dnia 22 grudnia 1954 r. nr 4709/54/P.E. ad 135/54.

W nowej rezydencji o. Remigiusz Czech zainicjował życie zakonne. Najważniejszą potrzebą była adaptacja domu do jego wymogów. Wybudowano więc sutereny z kamienia, umieszczając w nich kuchnię, refektarz i od strony wschodniej stajnię. Na parterze zbudowano z drzewa cztery cele zakonne, które całkowicie rozwiązały problem mieszkaniowy. Obok kaplicy urządzono chór zakonny do odprawiania służby Bożej.

Definitorium Prowincjalne w dniu 10 listopada 1966 r. podniosło rezydencję w Zawoi do godności wikariatu. Pierwszym wikarym został o. Beniamin Kozera, a 1 dyskretem o. Antonin Stańczyk.

3. OPIS BUDYNKU WEDŁUG STANU W 1967 R.

Kaplica usytuowana na południowym zboczu góry, na wysokości ok. 700 m n.p.m. Jest to budynek jednoskrzydłowy, zbudowany z drzewa. Kaplica od strony zachodniej klasztoru, jednonawowa. Wymiary zewnętrzne: 14,80×6 m. Nawa dł. 9,25, szer. 5,60 m. Z zakrystii, która znajdowała się za wielkim ołtarzem, po 1950 r. dobudowano prezbiterium (dł. 5,30, szer. 5,60 m), położone o dwa stopnie wyżej od nawy. Posiada ono dwa większe i dwa małe okna, oraz trzy ołtarze. Główny z obrazem św. Józefa, patrona kaplicy. Po bokach dwa mniejsze, podobne do siebie: w retabulum po lewej stronie — obraz Matki Bożej Ostrobramskiej, w srebrnej, pozłacanej szacie; z prawej strony ołtarz z obrazem św. Teresy od Dzieciątka Jezus. Ołtarze wykonane z drzewa, zwieńczone trójkątnymi tympanonami. Prezbiterium oddzielone od nawy zwykłą, prostą balustradą z drzewa. W nawie, po stronie ewangelii ambona. Na ścianach obrazy i 14 stacji drogi krzyżowej. Chór muzyczny wsparty na dwóch słupach posiada fisharmonię. Przed kaplicą ganek z prowizorycznym ołtarzem do odprawiania nabożeństw w uroczystości odpustowe. Ganek zwieńczony wieżyczką z sygnaturką.

Klasztor: budynek parterowy z poddaszem. Sutereny murowane z kamienia; mieści się w nich refektarz, kuchnia, pomieszczenie z hydroforem zainstalowanym w 1967 r.; pod kaplicą sala; poniżej cel pokój dla służby i stajenka. Na parterze od wejścia — hall, z prawej strony chór zakonny, z lewej pokój gościnny. W klauzurze 6 cel mieszkalnych, korytarzyk, hall duży, łazienka, dwie ubikacje i oszklona weranda. Na poddaszu dwa duże pokoje. Klasztor i prezbiterium kaplicy pokryte eter-

nitem, kaplica i weranda przed klasztorem — blachą. Budynek o rozmiarach 20,85×10 m (ryc. 120).

Otoczenie klasztoru: przed kaplicą na murowanym postumencie statua Anioła Stróża z blachy miedzianej — dar Wojciecha Bartoszka. Na wzniesieniu przed kaplicą drewniana dzwonnica na fundamencie betonowym z trzema dzwonami: 1) ok. 600 kg, 2) 200 kg, 3) 25 kg. Naprzeciw klasztoru grotka ze statuami Matki Bożej z Lourdes i św. Bernadetty w pozycji klęczącej. W przyległym lesie 14 kapliczek drogi krzyżowej — mała Kalwaria.

Do klasztoru należy 10570 m² lasu i 16411 m² roli uprawnej, w tym 3570 m² ogrodu i 2172 m² pastwiska, zahipotekowanych na własność klasztoru. Oprócz tego w latach 1966—1967 o. Antonin Stańczyk nabył od prywatnych właścicieli kilka parcel gruntu i lasu: za „Gołyniami”, na „Kowalowym”, „Userwowa” i las zw. „w potokach”.

W latach 1970—1976 znacznie ulepszono klasztor i budynki gospodarcze oraz wybudowano nowoczesny kościół według planów inż. arch. Antoniego Nowotarskiego. Kuria Metropolitalna w Krakowie z dniem 1 stycznia 1976 r. powierzyła karmelitom duszpasterstwo parafialne przy tym kościele.

